

MATEMATIKA ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK – 2024.

1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

1.1. Halmazok

Ismerje és használja a halmazok megadásának különböző módjait, a halmaz elemének fogalmát. Definiálja és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következő fogalmakat: halmazok egyenlősége, részhalmaz, üres halmaz, véges és végtelen halmaz, komplementer halmaz.

1.1.1. Halmazműveletek

Ismerje és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következő műveleteket: egyesítés, metszet, különbség.

Tudjon koordináta-rendszerben ábrázolni egyszerűbb ponthalmazokat.

1.1.2. Számosság, részhalmazok

Tudja meghatározni a véges halmazok elemeinek számát. Tudja alkalmazni a logikai szita elvét két-három halmaz esetében.

1.2. Matematikai logika

Tudjon egyszerű matematikai szövegeket értelmezni.

Értse, és egyszerű feladatokban alkalmazza a tagadás műveletet.

Ismerje az „és”, a „(megengedő) vagy” logikai jelentését, tudja használni és összekapcsolni azokat a halmazműveletekkel.

Tudja a „ha...akkor...” és az „akkor és csak akkor” típusú állítások igazságértékét megállapítani.

Használja helyesen a „minden” és a „van olyan” kifejezéseket.

1.2.1 Fogalmak, tételek és bizonyítások a matematikában

Tudjon definíciókat, tételeket pontosan megfogalmazni. Használja és alkalmazza feladatokban helyesen a szükséges, az elégséges és a szükséges és elégséges feltétel fogalmát.

Képes legyen egy egyszerű állításról eldönteni, hogy igaz vagy hamis. Tudja megfogalmazni egy állítás megfordítását.

1.3. Kombinatorika

Tudjon egyszerű sorbarendezési, kiválasztási és egyéb kombinatorikai feladatokat megoldani. Tudja a kedvező esetek számát kiszámolni a komplementer eseménnyel is. Tudja kiszámolni a binomiális együtthatókat.

1.4. Gráfok

Tudjon konkrét szituációkat szemléltetni, és egyszerű feladatokat megoldani gráfok segítségével.

Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: pont, él, fokszám, teljes gráf.

Ismerje a gráf pontjainak fokszámösszege és éleinek száma közötti összefüggést.

2. Számelmélet, algebra

2.1. Alapműveletek

Tudjon alapműveleteket biztonságosan elvégezni (zsebszámológéppel is). Ismerje és használja feladatokban az alapműveletek műveleti azonosságait (kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás).

2.2. A természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek

Ismerje, tudja definiálni és alkalmazni az oszthatósági alapfogalmakat (osztó, többszörös, prímszám, összetett szám).

Tudjon természetes számokat prímtényezőkre bontani, tudja adott számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét kiszámítani; tudja mindezeket egyszerű szöveges (gyakorlati) feladatok megoldásában alkalmazni. Definiálja és alkalmazza feladatokban a relatív prímszámokat.

2.2.1. Oszthatóság

Ismerje a 10 hatványaira, illetve a 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 számokra vonatkozó oszthatósági szabályokat, tudjon egyszerű oszthatósági feladatokat megoldani.

2.2.2. Számrendszerek

Tudja a számokat átírni 10-es alapú számrendszerből „n” ($n < 10$) alapú számrendszerbe és viszont. Ismerje a helyiértékes írásmódot.

2.3. Racionális és irracionális számok

Tudja definiálni a racionális és az irracionális szám fogalmát és ismerje ezek kapcsolatát a tizedestörtekkel.

2.4. Valós számok

Ismerje a valós számkör felépítését (N, Z, Q, Q^*, R), valamint a valós számok és a számegyenes kapcsolatát. Tudjon ábrázolni számokat a számegyenesen. Ismerje és használja a nyílt és zárt intervallum fogalmát és jelölését. Ismerje az abszolútérték definícióját. Ismerje adott szám normálalakjának felírási módját, tudjon számolni a normálalakkal. Tudjon adott helyiértékre vonatkozóan helyesen kerekíteni.

2.5. Hatvány, gyök, logaritmus

Tudja értelmezni a hatványozást racionális kitevő esetén. Ismerje és használja a hatványozás azonosságait. Bizonyítsa a hatványozás azonosságait konkrét alap és pozitív egész kitevő esetén.

Definiálja és használja az „n-edik gyök a” fogalmát. Ismerje és alkalmazza a négyzetgyökvonás azonosságait.

Definiálja és használja feladatok megoldásában a logaritmus fogalmát. Tudja kiszámolni a tetszőleges alapú logaritmus értékét 10-es alapú logaritmus segítségével.

2.6. Betűkifejezések

2.6.1. Nevezetes azonosságok

Tudja alkalmazni feladatokban a következő kifejezések kifejtését, illetve szorzattá alakítását: $(a + b)^2$; $(a - b)^2$; $a^2 - b^2$.

Tudjon algebrai kifejezésekkel egyszerűműveleteket végrehajtani, algebrai kifejezéseket egyszerűbb alakra hozni (összevonás, szorzás, osztás, szorzattá alakítás kiemeléssel, nevezetes azonosságok alkalmazása).

2.7. Arányosság

Tudja az egyenes és a fordított arányosság definícióját és grafikus ábrázolásukat. Ismerje és tudja feladatokban alkalmazni az arányosság fogalmát.

2.7.1. Százalékszámítás

Ismerje és tudja feladatokban alkalmazni az arányosság fogalmát. Ismerje és tudja feladatokban alkalmazni a százalék fogalmát.

2.8. Egyenletek, egyenletrendszerek, egyenlőtlenségek, egyenlőtlenség-rendszerek

Ismerje az alaphalmaz és a megoldáshalmaz fogalmát. Alkalmazza a különböző egyenletmegoldási módszereket: mérlegelv, grafikus megoldás, ekvivalens átalakítások, következményegyenletre vezető átalakítások, új ismeretlen bevezetése, értelmezési tartomány és értékészlet vizsgálata. Tudja meghatározni szóveges feladatban szereplő változók értelmezési tartományát és a feladat eredményét összevetni a feladat szövegével.

2.8.1. Algebrai egyenletek, egyenletrendszerek.

Alkalmazza az egyenleteket, egyenletrendszereket szóveges feladatok megoldásában.

2.8.1.1. Elsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek

Tudjon elsőfokú, egyismeretlenes egyenleteket és elsőfokú, kétismeretlenes egyenletrendszereket megoldani.

2.8.1.2. Másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek

Ismerje az egyismeretlenes másodfokú egyenlet általános alakját.

Ismerje a másodfokú egyenlet diszkriminánsának fogalmát és diszkrimináns előjele és a (valós) megoldások száma közötti összefüggést.

Ismerje és alkalmazza a másodfokú egyenlet megoldóképletét.

Használja a teljes négyzetté alakítás módszerét.

Alkalmazza feladatokban a gyöktényezős alakot.

Tudjon törtes egyenleteket, másodfokú egyenletre vezető szóveges feladatokat megoldani.

Tudjon egyszerű másodfokú egyenletrendszereket megmegoldani.

2.8.1.3. Magasabb fokú egyenletek

Tudjon másodfokú egyenletre visszavezethető szóveges feladatokat megoldani.

2.8.1.4. Négyzetgyökös egyenletek

Tudjon $\sqrt{x + b} = cx + d$ típusú egyenleteket megoldani.

2.8.2. Nem algebrai egyenletek- Exponenciális egyenletek

Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylő exponenciális egyenleteket megoldani.

Tudjon exponenciális folyamatokkal kapcsolatos problémákat felismerni, modellezni és megoldani.

2.8.3. Egyenlőtlenségek, egyenlőtlenség-rendszerek

Tudjon egyszerűbb első- és másodfokú egyenlőtlenségeket megoldani.

3. Függvények, az analízis elemei

3.1. A függvény

Ismerje a függvény matematikai fogalmát és a függvénytani alapfogalmakat (értelmezési tartomány, hozzárendelés, képhalmaz, helyettesítési érték, értékkészlet.)

Tudjon szövegesen megfogalmazott függvényt képlettel megadni.

Tudjon helyettesítési értéket számítani, illetve tudja egyszerű függvények esetében $f(x) = c$ alapján az x -et meghatározni.

Ismerje a kölcsönösen egyértelmű megfeleltetés fogalmát. Ismerje és alkalmazza a függvényeket gyakorlati problémák megoldásánál.

Tudjon kölcsönösen egyértelmű hozzárendelést megfordítani, és a megfordított hozzárendelést ábrázolni.

3.2. Egyváltozós valós függvények

Ismerje, tudja ábrázolni és jellemezni az alábbi hozzárendeléssel megadott függvényeket:

$x \rightarrow ax + b$; $x \rightarrow x^2$; $x \rightarrow ax^2 + bx + c$; $x \rightarrow \sqrt{x}$; $x \rightarrow \frac{1}{x}$; $x \rightarrow a^x$.

3.2.1. A függvények grafikonja, függvénytranszformációk

Tudjon értéktáblázat és képlet alapján függvényt ábrázolni, illetve adatokat leolvasni a grafikonról.

Tudjon néhány lépéses transzformációt igénylő függvényeket függvénytranszformációk segítségével ábrázolni $f(x) + c$; $f(x + c)$; $c \cdot f(x)$; $|f(x)|$

3.2.2. A függvények jellemzése

Egyszerű függvények jellemzése (grafikon alapján) értékkészlet, zérushely, növekedés, fogyás, szélső érték szempontjából.

3.3. Sorozatok

Ismerje a számsorozat fogalmát és használja a különböző megadási módjait (utasítás, képlet, rekurzív definíció).

3.3.1. Számtani és mértani sorozatok

Ismerje a számtani és mértani sorozat általános tagjára vonatkozó összefüggéseket. Bizonyítsa a számtani és mértani sorozat összegképletét. Tudjon olyan feladatokat megoldani számtani és mértani sorozatok témaköréből, ahol a számtani, illetve mértani sorozat fogalmát és az a_n -re, illetve az S_n -re vonatkozó összefüggéseket kell használni.

3.3.2. Kamatos kamat, járadékszámítás

Tudja a kamatos kamatra vonatkozó képletet használni, s abból bármelyik ismeretlen adatot kiszámolni. Tudjon gyűjtőjáradékot és törlesztőrészetet számolni. Tudjon megtakarítási, befektetési és hitelfelvételi lehetőségekkel és azok kockázati tényezőivel kapcsolatos feladatokat megoldani.

4. Geometria, koordinátagometria, trigonometria

4.1. Elemi geometria

Ismerje és használja megfelelően az alapfogalom, axióma, definiált fogalom, bizonyított tétel fogalmát.

4.1.1. Térelemek

Ismerje a térelemeket és a szög fogalmát. Ismerje a szögek nagyság szerinti osztályozását és a nevezetes szögpárokat.

Tudja a térelemek távolságára és szögére (pont és egyenes, pont és sík, párhuzamos egyenesek, párhuzamos síkok távolsága; két egyenes, egyenes és sík, két sík hajlásszöge) vonatkozó meghatározásokat.

4.1.2. A távolságfogalom segítségével definiált ponthalmazok

Ismerje a kör, gömb, szakasz felezőmerőleges, szögfelezőfogalmát. Használja a fogalmakat feladatmegoldásokban.

4.2. Geometriai transzformációk

4.2.1. Egybevágósági transzformációk

Ismerje a síkbeli egybevágósági transzformációk (eltolás, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli forgatás) leírását, tulajdonságaikat és alkalmazza ezeket feladatokban.

Tudjon végrehajtani transzformációkat konkrét esetekben.

Ismerje és tudja alkalmazni feladatokban a háromszögek egybevágósági alapeseteit. Ismerje fel és használja feladatokban a különböző alakzatok szimmetriáit.

4.2.2. Hasonlósági transzformációk

Ismerje a középpontos hasonlósági transzformáció leírását, tulajdonságait.

Alkalmazza a középpontos nagyítást, kicsinyítést egyszerű, gyakorlati feladatokban.

Ismerje és tudja alkalmazni feladatokban a háromszögek hasonlósági alapeseteit.

Ismerje fel a hasonló alakzatokat, tudja felírni a hasonlóság arányát. Ismerje és alkalmazza feladatokban a hasonló síkidomok területének arányáról és a hasonló testek felszínének és térfogatának arányáról szóló tételeket.

4.3. Síkbeli és térbeli alakzatok

Ismerje a síkidomok, testek csoportosítását különbözőszempontok szerint.

4.3.1. Síkbeli alakzatok

4.3.1.1. Háromszögek Tudja csoportosítani a háromszögeket oldalak és szögek szerint.

Ismerje és alkalmazza az alapvető összefüggéseket háromszögek oldalai, szögei, oldalai és szögei között (háromszög-egyenlőtlenség, belső, illetve külsőszögek összege, nagyobb oldallal szemben nagyobb szög van).

Ismerje és alkalmazza speciális háromszögek tulajdonságait.

Ismerje és alkalmazza a háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó definíciókat, tételeket (oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, magasságpont, súlyvonal, súlypont, középvonal, körül-írt, illetve beírt kör).

Bizonyítsa az oldalfelez merőlegesek metszéspontjára, illetve a belső szögfelezők metszéspontjára vonatkozó tételt.

Ismerje és alkalmazza a Pitagorasz-tételt és megfordítását. Bizonyítsa a Pitagorasz-tételt.

4.3.1.2. Négyyszögek

Ismerje a négyyszögek fajtáit (trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, téglalap, négyzet) és tulajdonságaikat, ismereteit alkalmazza ismereteit egyszerű feladatokban.

Ismerje a konvex síknégyyszög belső és külsőszögeinek összegére vonatkozó tételleket, alkalmazza ezeket egyszerű feladatokban.

4.3.1.3. Sokszögek Ismerje és alkalmazza konvex sokszögeknél az átlók számára, a belső és külső szögösszegre vonatkozó tételleket. Ismerje a szabályos sokszögek definícióját.

4.3.1.4. Kör Ismerje a kör részeit, ismereteit alkalmazza egyszerű feladatokban.

Tudja és használja, hogy a kör érintője merőleges az érintési pontba húzott sugárra, és hogy külsőpontból húzott érintőszakaszok egyenlő hosszúak.

Tudjon szöget mérni fokban.

Tudja és alkalmazza feladatokban, hogy a középponti szög arányos a körívvel és a hozzá tartozó körcikk területével.

Ismerje és alkalmazza feladatokban a Thalész-tételt és megfordítását. Bizonyítsa a Thalész-tételt.

4.3.2. Térbeli alakzatok

Ismerje a következő testeket és azok részeit, alkotóelemeit: hasáb, henger, gúla, kúp, gömb, csonkagúla, csonkakúp. Ismereteit alkalmazza egyszerűbb feladatokban.

4.4. Vektorok síkban és térben

Ismerje és alkalmazza feladatokban a következődefiníciókat, tételeket:

- vektor fogalma, abszolútértéke,
- nullvektor, ellentett vektor,
- vektorok összege, különbsége, vektor skalárszorosa.

Ismerje és alkalmazza feladatokban a következő definíciókat, tételeket:

- vektor koordinátái,
- vektorok összegének, különbségének, skalárral való szorzatának koordinátái.

4.5. Trigonometria

Tudja hegyesszögek szögfüggvényeit derékszögű háromszög oldalarányaival definiálni, ismereteit alkalmazza feladatokban.

Tudja származtatni tompaszögek szögfüggvényeit a kiegészítő szögek szögfüggvényeiből.

Tudja és alkalmazza a szögfüggvényekre vonatkozó alapvető összefüggéseket: pótszögek, kiegészítő szögek, $\sin^2\alpha + \cos^2\alpha = 1$, $\operatorname{tg} \alpha = \sin\alpha/\cos\alpha$.

Ismerje és alkalmazza a nevezetes szögek (30° , 45° , 60°) szögfüggvényeit.

Szögfüggvény értékének ismeretében tudja a szöget meghatározni számológép segítségével.

Ismerje és alkalmazza feladatokban a szinusz- és a koszinusztételt. Bizonyítsa a szinusztételt.

4.6. Koordinátageometria

Tudja AB vektor koordinátáit, abszolútértékét.

4.6.1. Pontok, vektorok

Tudja kiszámítani két pont távolságát. Tudja kiszámítani szakasz felező pontjának koordinátáit és ezeket alkalmazza feladatokban.

Tudja felírni háromszög súlypontjának koordinátáit és ezt alkalmazza feladatokban.

4.6.2. Egyenes

Tudja felírni egyenesek egyenletét $y = mx + b$, illetve $x = c$ alakban.

Tudja kiszámítani egyenesek metszéspontjának koordinátáit.

Ismerje meredekséggel megadott egyenesek párhuzamosságának és merőlegességének koordinátageometriai feltételeit.

Tudjon megoldani egyszerű geometriai feladatokat koordinátageometriai eszközökkel.

4.6.3. Kör

Tudja felírni adott középpontú és sugarú körök egyenletét.

4.7. Kerület, terület

Ismerje a kerület és a terület szemléletes fogalmát.

Tudja kiszámítani a háromszög területét különböző adatokból: $t = a \cdot m/2$

$t = ab \cdot \sin\gamma/2$

Tudja kiszámítani a nevezetes négyszögek, szabályos sokszögek, a kör körcikk, körszelet és körgyűrű kerületét és területét.

4.8. Felszín, térfogat

Ismerje a felszín és a térfogat szemléletes fogalmát.

Tudja kiszámítani a hasáb, gúla, forgáshenger, forgáskúp, gömb, csonkagúla és csonkakúp felszínét és térfogatát egyszerűbb esetekben.

5. Valószínűség-számítás, statisztika

5.1. Leíró statisztika

Tudjon adott adathalmazt szemléltetni.

5.1.1. Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai

Tudjon adathalmazt szemléltetni.

Tudjon adathalmazt táblázatba rendezni és táblázattal megadott adatokat feldolgozni. Értse a véletlenszerű mintavétel fogalmát.

Tudjon kördiagramot, oszlopdiagramot és sodrófa (box-plot) diagramot készíteni.

Tudjon választani megfelelő diagramtípust egy adathalmaz ábrázolásához, és tudjon a választása mellett érvelni.

Tudjon adott diagramról információt kiolvasni.

Tudjon grafikus manipulációkat felismerni és javítani diagramok esetén. Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: osztályba sorolás, gyakorisági diagram, relatív gyakoriság.

5.1.2. Nagy adathalmazok jellemzői, statisztikai mutatók

Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: átlag, kvartilisek, medián, módusz, terjedelem, szórás.

Tudja kiszámítani ismert átlagú adathalmazok egyesítésének átlagát.

Tudja a szórást kiszámolni adott adathalmaz esetén a definíció alkalmazásával vagy számológéppel.

Tudjon adathalmazokat összehasonlítani a tanult statisztikai mutatók segítségével.

5.2. A valószínűség-számítás elemei

Ismerje és alkalmazza konkrét példák esetén a következő fogalmakat: esemény, eseménytér, elemi esemény, események összege és szorzata, esemény komplementere, egymást kizáró események, független események.

Ismerje és alkalmazza a klasszikus Laplace- modellt.

Tudja meghatározni esemény komplementerének a valószínűségét.

Ismerje a szemléletes kapcsolatot a relatív gyakoriság és a valószínűség között.

Ismerje és alkalmazza a geometriai valószínűség modelljét.

Tudjon valószínűséget számítani visszatevése és visszatevés nélküli mintavétel esetén.

Ismerje és alkalmazza a várható érték fogalmát.